

Algemene Bestuursdienst
Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

'Ik leg de basis voor dit project,
een duurzame Eemdelta.'
Jaap Verhoeff (pagina 8)

ABD

4
**COMPACTE
RIJKSOVERHEID**
DG Jaap Uijlenbroek
over geld besparen en
betere dienstverlening

8
**PROGRAMMA-
MANAGER**
Een dag in de
Eemdelta met
Jaap Verhoeff

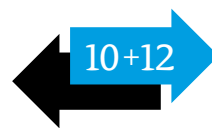
15
ONDERWEG
Op de fiets
met directeur
Wetgeving (SZW)
Marleen Houpt

BLAD
Nº4
SEPTEMBER 2011

**+
AGENDA**
Serie seminars
'Kwartiermakers voor
de toekomst'

VERDER:
ABD RECENSIE Democratie en rechtstaat
DE WISSEL VAN ELY VAN KOOTEN
OPENHARTIG Harry Paul: 'Ik probeer
mensen een spiegel voor te houden'

**WIE ZIT
WAAR?**
Overzicht van
de laatste
benoemingen

KOFFER

Wat gaat er dit weekeinde aan werkzaken mee in de pilotenkoffer? En hoeveel weegt ie?

Deze keer: de zwarte leren tas (merk Cavalet) van **Ninke Lansink Rotgerink**, directeur Human Resource Management (IenM)

Passen de dossiers in jouw schoudertas?

Alles past, want ik heb slechts een iPad in mijn werktas! Daarin vind ik al mijn dossiers, kan ik in mijn mail, en noem maar op. Sinds 1 september doet onze directie mee aan een pilot Het Nieuwe Werken, waarin we experimenteren met een papierloos kantoor.

Op welk moment ga je er thuis voor zitten?

Het liefst op zondagochtend, tenzij we afspraken hebben. Dan gaat pas zondagavond de tas open. Op zaterdag zijn we vooral druk met sport, onze dochters hockeyen.

Welke dossiers vragen dit weekend jouw aandacht?

Ik heb drie onderwerpen op mijn lijstje staan. Allereerst ga ik aan de slag met het jaarplan 2012 voor het rijksbrede P&O-beleid. Donderdag hebben we hierover een strategische sessie met de directeurs HRM van alle departementen. Verder wil ik de concept houtskoolschets voor het beleidsdomein – van vijf beleidsd'g's naar drie – goed doorlezen. Naast de nieuwe organisatie en werkwijze staat daarin ook de doorvertaling van de taakstelling.

En tot slot?

Maandagochtend hebben we HRM-Bestuursraad. Dit keer staat de selectie van de kandidaten voor het ABD-Kandidatenprogramma op de agenda. Vier kandidaten stellen zich maandag voor. Thuis neem ik de motivatiepapers door. Verder bespreken we de vacatures, vooral de externe. Een goede doorstroom is nu steeds belangrijker. Ik bekijk de vacatures die mijn directie heeft gespot.

2,1
kg

INHOUD: DE TAS (1,5 KG.) IS NOGAL LEEG, WANT BEHALVE DE IPAD (600 GR.) EN 2 PARKER-PENNEN (20 GR.) ZIT ER VERDER NIKS IN. NINKE HEEFT EEN APARTE HANDTAS VOOR HAAR PERSOONLIJKE SPULLETJES.

'als de overheid een bedrijf was waren we blij met al dat werk'

Peter Torbijn, (directeur Risicobeleid ministerie van Infrastructuur en Milieu): 'In het bedrijfsleven heft men het glas op iedere binnengehaalde opdracht, bij de overheid leidt het vaak tot gesteun en gekreun. Dat moet er ook nog even bij worden gedaan en we hebben het al zo druk... Laten we als overheid vooral ook onze successen vieren!'

VERTROUWEN HOOG

Het vertrouwen in ambtenaren is in vergelijking met ons omringende landen relatief hoog. De tevredenheid over het functioneren van de overheid scoort ruim boven de 60 procent. Dit blijkt uit de Legitimiteitsmonitor Democratisch Bestuur, gemaakt door de School voor Politiek en Bestuur in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Volgens het rapport is er geen sprake van een gezagscrisis. Belastingdienst, leger, politie, justitie en rechterlijke macht kunnen bogen op een grote en stabiele mate van vertrouwen. Enige dissonant is de Tweede Kamer en het politieke systeem. Volgens een deel van de bevolking zijn Kamerleden niet geïnteresseerd in de mening van de burger.

BRON: BINNENLANDS BESTUUR

1,5

HET CIJFER

De werkgelegenheid bij de overheid krimpt in 2011 en 2012 volgens verwachting met **1,5 procent**. Dit blijkt uit de arbeidsmarktanalyse 2011 van de Raad voor Werk en Inkomen.

BRON: PLATFORM AMBTELIJKE MOBILITEIT

KUNST

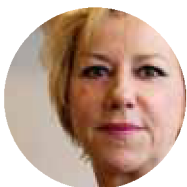
*in kamer 4.11,
Nationaal Archief*

Martin Berendse, algemeen rijksarchivaris en directeur Nationaal Archief

'Ik heb iets moois voor je, zei mijn collega van de directie Kunsten bij OCW, tijdens onze intrek in de Hoftoren. Dat was deze foto uit de serie Human Angels van Marie Cécile Thijs. Ze had gelijk, ik vond het direct heel mooi. Drie jaar later kwam een man in overall het kunstwerk halen, het moest terug naar de galerie waarvan we het in bruikleen hadden! Gelukkig kon ik regelen dat het in mijn kamer bleef en bij mijn vertrek naar het Nationaal Archief kreeg ik een nieuwe print van mijn collega's cadeau. Veel mensen die hier binnenkomen maken er opmerkingen over. Het heeft iets onthechts.'

Foto: Jurgjen Huiskes

WERKWEEK van Gabriella Bekman (57), algemeen directeur bureau Nationale ombudsman

Voor de herkenbaarheid is één instituut voor de relatie burger-overheid van belang. Er zitten echter grenzen aan de financiën en formatie bij uitbreiding van taken zoals de BES-eilanden, klokkenluiders en veteranen.

maandag 5 september
09.00 uur
Mijn dagelijkse inloop-spreekuur voor alle 170 medewerkers

dinsdag 6 september
13.00 uur
Met ombudsman Alex Brenninkmeijer naar minister Donner voor de kabinetsreactie op ons jaarverslag

woensdag 7 september
12.30 uur
Overleg met de buitenland-coördinator over de financiële consequenties van onze ombudsfunctie voor de BES-eilanden

donderdag 8 september
15.00 uur
Uurtje meeluisteren met de front-office
19.00 uur
Samen met secretaris

Ellen van Schoten van de Algemene Rekenkamer naar een lezing in tassenmuseum Hendrikje in Amsterdam, over de op te richten businessclub

vrijdag 9 september
10.00 uur
Met het hoofd Beleid & Advies overleg over ontwikkelingen rondom klokkenluiders

Geld besparen én een
betere dienstverlening
bieden aan burgers
en bedrijven. Dat is
het streven van het
uitvoeringsprogramma
Compacte
Rijksoverheid.
Jaap Uijenbroek,
DG Organisatie en
Bedrijfsvoering Rijk,
legt uit hoe dat kan.

‘Compacte
Rijksoverheid’
less is more

Wat is de achtergrond van Compacte Rijksoverheid?

‘Het kabinet wil dat de rijksoverheid bezuinigt. Met het uitvoeringsprogramma Compacte Rijksoverheid kan in totaal zo’n 800 miljoen worden bespaard. Het programma maakt onderdeel uit van het streven naar een kleinere overheid, wat goed is voor een structurele bezuiniging van 6,52 miljard euro op de gehele publieke sector, inclusief gemeenten, provincies en waterschappen. Ministeries moeten daarvan 1,8 miljard opbrengen. De Compacte Rijksoverheid vult dat voor een deel in. Tegelijk wil de overheid hiermee z’n dienstverlening aan de burger ondanks de bezuinigingen overeind houden en verbeteren. Het is dus niet alleen korten. Voor de langere termijn is het streven naar een compacte rijksoverheid ook belangrijk. Door de vergrijzing zie je een afname van het aantal mensen dat beschikbaar is voor de arbeidsmarkt. Wil de rijksoverheid relatief gezien een werkgever van dezelfde grootte blijven, dan moet zij dus kleiner worden.’

Wat zijn concrete stappen in het actieplan?

‘Je ziet vier sporen terug. Het eerste spoor gaat uit van een rijksbrede infrastructuur voor de bedrijfsvoering. Ministeries hebben weliswaar unieke primaire processen, maar in h e ze werken, zie je genoeg overeenkomsten. Daar kan je de bedrijfsvoering op afstemmen. Dat scheelt gewoon geld. We hebben 64 datacenters. Als je dat terugbrengt naar 4 of 5, bespaar je miljoenen euro’s. Of kijk naar de huisvesting. De rijksoverheid heeft 1800 kantoorlocaties in 130 gemeenten – met allemaal een beetje leegstand. Als we de huisvesting meer concentreren kunnen we flink besparen. Let wel, ik heb het dus steeds over “concentreren” en niet over “centraliseren”. Niet alles hoeft op  en plek te komen. En bedenk ook: dit is een taakstelling in budget, niet in fte. Dus alles wat je op stenen bezuinigt, hoef je niet op medewerkers te korten. Overigens loopt de taakstelling van het vorige kabinet die wel in fte is nog door tot eind dit jaar.’

Waar gaan de andere drie sporen over?

‘Het tweede spoor gaat specifiek over de bedrijfsvoering in de Haagse regio, met als doel het opzetten van  en

inkoopcentrum of  en datacenter voor de Haagse departementen. Het derde spoor gaat over clusterprojecten. Het kabinet heeft afscheid genomen van het idee dat elke beleidssector zijn eigen uitvoeringsorganisatie heeft. De leidende inrichtingsprincipes zijn voortaan: de maatschappelijke doelgroep en de aard van het werkproces. Dat past ook bij wat burgers en bedrijven vragen. Die willen een geïntegreerde dienstverlening vanuit het Rijk. Dit clusteren was overigens al aan de gang, maar krijgt een extra impuls. Het gaat Compacte Rijksoverheid steeds om de besparing en de verbetering in de dienstverlening. Als een fusie die besparing oplevert, moet het ook echt gebeuren. Het vierde spoor gaat over het minder arbeidsintensief maken van de beleidsuitvoering. De uitvoering van wetten en regels is vaak kostbaar door uitzonderingen en bijzondere gevallen. De vraag is dus: vinden we dit maatwerk zo belangrijk, dat de uitvoering duurder mag zijn? Omdat dit spoor een politieke component heeft en raakt aan de beleidsinhoud, is dat een opdracht voor de SG’s. Die zijn dat aan het verkennen.’

Waarom gaat het Rijk hier eigenlijk nu pas mee aan de slag?

‘Je moet wel het inzicht hebben. Via een studie zoals De Ontkokering voorbij en programma’s als Andere Overheid en Vernieuwing Rijksdienst zijn we op dit punt aangeland. We weten intussen ook beter wat we allemaal hebben en doen op rijksniveau. Dan is het een kleine en logische stap om te kijken of je iets als de rijksdienst kan oppakken. Via het principe van zwaan-kleef-aan en gefundeerde *business cases* bouwen we Compacte Rijksoverheid verder uit. Hierbij geldt steeds: alles wat je hierdoor als ministerie bespaart, mag je zelf houden om de bezuiniging van dit kabinet in te vullen. Het voordeel is dus ook voor de ministeries.’

Ehm, voordeel? De korting op de ministeries was er eerst, toen kwam dit programma.

‘Ik zie het zo: dit kabinet bezuinigt op de rijksoverheid, dat is een gegeven. Hoe ga je er vervolgens mee om? Door Compacte Rijksoverheid kun je een besparing realiseren zonder in te boeten op de maatschappelijke dienstverlening. Dat is het voordeel. Je geeft de burger meer waar voor zijn belastingeuro. Daarmee raakt

Compacte Rijksoverheid aan iets wezenlijks. De rijksoverheid heeft de opdracht om te werken zonder verspilling. Dat kan alleen als je voortdurend streeft naar verbetering van je werkproces, waarbij de eigen organisatie slechts een instrument is. Als je een doel kan bereiken via een goedkopere of betere opzet, mag de eigen organisatie nooit heilig zijn. Zo idealistisch moet je zijn.’

Veel ambtenaren zijn ongerust. Het gaat om hun baan.

‘Dat snap ik heel goed. Je zal maar net die persoon zijn die niet meekan naar een nieuwe organisatievorm. De verwachting is dat er uiteindelijk zo’n tien- tot vijftienduizend banen komen te vervallen. Maar de rijksdienst zorgt goed voor haar mensen, dat verdient ook het vertrouwen van de medewerkers. Medewerkers moeten niet in hun pijn en rouw blijven hangen, tegelijk heeft de werkgever een grote verantwoordelijkheid. Een “werk-naar-werkinspanning” van de werkgever klinkt mooi, maar zorg dan wel dat die alternatieven voor medewerkers doorkomen. Krijgt een departement een nieuwe taak? Kijk dan eerst naar deze groep.’

In welke fase zit Compacte Rijksoverheid nu?

‘We zijn ruim een halfjaar onderweg. De start was voortvarend. Er zijn afspraken gemaakt dat acht ministeries dezelfde facilitaire dienstverlening krijgen. Of kijk naar de besluitvorming over de Haagse huisvesting. Buitenlandse Zaken gaat samen met Infrastructuur en Milieu over naar het voormalige VROM-gebouw, Sociale Zaken gaat samenwonen met Volksgezondheid, Welzijn en Sport, en Binnenlandse Zaken met Veiligheid en Justitie. Dat zijn stappen hoor. Daarbij hebben ook de grote uitvoeringsorganisaties zoals de DJI, Belastingdienst en RWS de handschoen opgepakt om de bedrijfsvoeringsinfrastructuur ook echt vorm te geven. Over het derde spoor, de clusterprojecten, volgen dit najaar de eerste besluiten in de MR. Compacte Rijksoverheid loopt gedurende deze kabinetsperiode, maar onderdelen hebben zeker een langere doorlooptijd. Ga maar na, als je 138 incassoprocessen wilt overdragen aan het CJIB of 350 verschillende inkooppunten wilt terugbrengen tot enkele tientallen, kost dat natuurlijk ook tijd. Dit wordt hard werken.’

DE
KLUS

EEN INTERIM-MANAGER BESCHRIJFT ZIJN KLUS

Erik de Borst (directeur Landelijke Dienst Vervoer en Ondersteuning bij Veiligheid en Justitie) was tijdelijk programmamanager Taskforce Aanpak Georganiseerde Hennepteelt.

Erik de Borst (links) in de hennepcontainer met minister Ivo Opstelten en twee collega's

Onder een zwembad op een landgoed in Noord-Limburg was een compleet geautomatiseerde hennepplantage gebouwd. Ergens anders vonden we zoveel zakken met geld, dat we een telmachine van De Nederlandsche Bank nodig hadden om het te tellen: zes-komma-één miljoen euro! Erik de Borst was anderhalf jaar programmamanager Taskforce Aanpak Georganiseerde Hennepteelt. Een team van vijftien politiemensen moest voor alle politiekorpsen een efficiëntere bestrijding van hennepsteelt ontwikkelen én de teelt daadwerkelijk met wortel en tak snoeien. 'Allereerst was het zaak de "normalisering" van hennepsteelt te

doorbreken – het "ach, het is maar een jointje". De hippietijd is voorbij. Het gaat om een zwarte onderwereld, met liquidaties, corruptie, *ripdeals* en vermenigving met de bovenwereld. Daarnaast moesten we hennepplantages oprollen en de georganiseerde hennepsteelt aanpakken.' De doelen zijn bereikt: hennepsteeltbestrijding staat bij korpsen bovenaan en ze kunnen het beleid zelf uitvoeren. De hoeveelheid in beslaggenomen 'wederrechtelijk verkregen vermogen' (crimineel geld) steeg van 14 miljoen in 2008 naar 50 miljoen. Jaarlijks worden 5.600 van circa 30.000 hennepplantages opgerold. Erik is een praktijkman. Hij heeft overal en nergens bij politie en justitie

gewerkt. Deze tijdelijke klus paste daarbij. 'Ik was ooit agent en ben nu weer helemaal "blauw" geworden, zoals dat heet.' Als directeur Landelijke Dienst Vervoer en Ondersteuning heeft Erik weer een executieve functie. En zeker geen saaije. 'Ik moest meteen Mladic vervoeren naar de Scheveningse gevangenis. Hier heb je ook met "stoom en kokend water" te maken. Dat heb ik nodig.' Nog even die vraag: heeft hij zelf ooit geblowd? 'Nee, ik hield het bij een sigaretje en een pot bier. Ik heb wel kinderen van collega's in grote problemen zien komen. Dat was voor mij extra motivatie om deze klus te doen.'

EX

Het Nieuwe Leiderschap

Oud-ABD'er Jolanda Denis (47) is tegenwoordig coach en zakelijk directeur bij Life Projects, een coaching- en trainingsbureau voor leiderschap en leven.

Het is de rode draad in haar leven, mensen en leiderschap. Die lijn volgt ze al vanaf haar studie Bedrijfskunde, die ze afrondde met een scriptie over leiderschap. Ook in haar carrière komen die twee aspecten, telkens tegen een ander decor en vanuit een andere rol, terug. Eerst bij Unilever, waar ze zes jaar lang in de *fast moving consumer goods* de druk van de aandeelhouders voelde en manoeuvreerde in een wereld van mannen in snelle pakken. Het ging er vooral om mensen in tijden van grote verandering en het was leerzaam. Toch ging het kriebelen. Ergens voelde Jolanda dat ze ook meer voor de BV Nederland wilde doen. Ze zocht maat-

schappelijke relevantie en vond die bij de overheid. Geprikkeld door een advertentie in de krant ging ze een opleidingstraject in voor directieleden in het gevangeniswezen. Op haar eenendertigste werd ze directeur in penitentiaire inrichting De Schie in Rotterdam. In die relatief kleine wereld leerde Jolanda dat je als leider vooral jezelf moet zijn. Haar directeursfuncties en eindverantwoordelijkheden groeiden. Bij de IND, LNV en bij EL&I ontwikkelde Jolanda haar leiderschapskwaliteiten en coachte daarin ook anderen. Ze kreeg vaker aanbiedingen, maar nieuwe stappen klonken toch als meer van hetzelfde. Totdat oprichter Dirk Oellibrandt van

trainingsbureau Life Projects haar vorig jaar vroeg partner te worden in zijn bedrijf om het samen verder uit te bouwen. Deze verleiding kon de overheidsmanager niet weerstaan. Jolanda kende Life Projects uit eigen ervaring, had er trainingen gevolgd. Hier kon zij haar werkervaring gebruiken om andere leiders te trainen, te begeleiden en op te leiden en zo te werken aan het Nieuwe Leiderschap, zowel in het bedrijfsleven als bij de overheid.

Life Projects gaat uit van de gedachte dat het leiden makkelijker en natuurlijker wordt wanneer je jezelf en je kracht kent en die ook gebruikt. Op zoek gaan naar je eigen kern, je gevoel en je hele potentieel. Ja, de stap opzij was groot, maar het nieuwe decor lonkte. Verfrissend vindt de oud-ABD'er achteraf. Ze heeft er zeker geen spijt van.

ABD Recensie

*Recensie van een bezoek aan een ABD-bijeenkomst.
Dit keer: de module Democratie en Rechtstaat van ABD
APP (Ambtelijk Professionaliteit Programma), juni 2011.
Deelnemer Marilyn Haimé (per 15 september directeur
Constitutionele Zaken en Wetgeving bij BZK) doet verslag.*

Vooraf

Ik weet dat de module in ontwikkeling is, het heeft mijn belangstelling. Kort daarop word ik ervoor benaderd, of het iets voor me is. Nou zeker, met collega's in gesprek gaan en mijn kennis opfrissen, dit is een goed moment, zo vlak voor mijn nieuwe functie. Zeker gezien de huidige actualiteit en de dilemma's die spelen. Voorafgaand aan de module word ik geïnterviewd. Wat wil ik eruit halen, welke onderwerpen wil ik aan de orde hebben? Ter voorbereiding krijgen we een iPad te leen met al het achtergrondmateriaal van de cursus.

De module

In een kring met zo'n tien deelnemers maken we kennis. Deskundige Mark Bovens, hoogleraar Bestuurskunde, geeft mooie voorbeelden van ambtelijke verhoudingen met prachtige dilemma's. Hoe doe jij het in de praktijk? vraagt

Mark. Wat volgt is een geweldige uitwisseling van ieders ervaringen. André Rouvoet was erbij om te reflecteren. Hoe keek hij er tegen aan? Een hele leuke vorm, vind ik.

Achteraf

In de volgende sessie gaan we het hebben over sturen op juridische kwaliteit. Ik heb heel lang beleidswerk gedaan, heb hier de nodige ervaring. Deze module past in mijn straatje, hier krijg ik in mijn nieuwe functie mee te maken. Ik kijk ernaar uit!

EEN DAG MET DE PROGRAMMAMANAGER

Hoe snel wordt mijn Eemsdelta Groen?

wil Jaap graag weten...

Programma- en interim-managers, projectleiders: de overheid werkt steeds meer projectmatig, en met tijdelijke klussen. Hoe werkt een programmamanager? ABD BLAD loopt een dag mee met Jaap Verhoeff.

Ga er maar aanstaan. Maak van het noordelijkste noorden van Nederland waar het altijd waait, de Groninger Eemsdelta, een duurzaam industriegebied. ABD'er Jaap Verhoeff heeft als programmamanager de opdracht dit op de meest kansrijke manier én de kortst mogelijke termijn te realiseren. 'In de toekomst honderd procent duurzaam zelfs', corrigeert Jaap. 'De bedoeling is dat we alle industrie en het bedrijfsleven in dit gebied baseren op natuurlijke bronnen. In een bedrijfsvriendelijk klimaat, met duurzame en gunstige vestigingsvoorwaarden voor investeerders in processen, producten en diensten.'

Jaap is zo'n drie maanden bezig met zijn klus. Ziet zichzelf als kwartiermaker van een organisatie in ontwikkeling. 'Ik leg als programmamanager de basis van dit, in mijn ogen, project met perspectief. Een duurzame Eemsdelta gaat positief bijdragen aan de ontwikkeling van Groningen, en heel Noord-Nederland. Natuurlijk is alles straks afhankelijk van de uitvoering.'

Deze maandag in augustus gaat Jaap langs enkele partners en betrokkenen bij het Eemsdeltaproject. Van het

havenbedrijf en het chemiepark in Delfzijl naar de Eemshaven waar twee grote energiecentrales in aanbouw zijn. Om de dag te beëindigen bij het Waterbedrijf Groningen. In de afgelopen periode heeft hij veel mensen gesproken en dossiers ingezien over de Eemsdelta. Sinds 2005 liggen er al systeemschetsen en ontwikkelingsplannen voor dit gebied. Maar het bleef vooral bij plannen en beperkte investeringen, concludeert Jaap, 'hoog tijd voor wat lef.'. 'Durven en doen verankeren in de industrie', schrijft hij in zijn werkplan 'Low Carbon Biobased Eemsdelta'. Partners mogen vandaag schieten op zijn ideeën, 'zien wat het oplevert en hopen dat ik op de goede weg ben. Dat het commentaar meevalt'.

Het valt niet mee. Maar Jaap Verhoeff kan veel hebben. 'Sterker nog: dit is typisch voor mijn werkwijze', vertelt de programmamanager. 'Het uitlokken van commentaar en zo bijdragen tot een product dat uiteindelijk "staat".' Het eerste commentaar die ochtend komt van Theo Smit, manager strategic development bij Groningen Seaports, het havenbedrijf in Delfzijl. 'Dit is geen programma voor een jaar, het zal nu toch wel wat concreter zijn?', vraagt Theo, het projectplan doorbladerend. Ja, maar het is inmiddels internationaler van opzet, legt Jaap uit. 'Het is ook breder dan de plannen die je misschien verwacht. Ik bouw op de kracht van een publiek-private samenwerking. Daarom gebruik ik heel bewust allerlei begrippen die leven.' Theo vindt het nog verwarrend en er schuilt een gevaar in, volgens hem. 'Dan zeggen bedrijven "dit doen we toch allemaal al?" Het voorstel moet volgens Theo veel specifiek, het moet een concreet

actieplan worden. En Jaap moet meer rekening houden met de belangen die spelen. Groningen Seaports is een van de leidende spelers in het project voor een duurzame Eemsdelta. Ontwikkelingen in de Eemshaven zijn voor het havenbedrijf van groot belang. Maar ook de chemiebedrijven in het chemiepark Delfzijl moeten leidend worden in het proces naar meer duurzaam. In zijn volgende afspraak luncht Jaap met de directie van een van de bedrijven op het Chemiepark Delfzijl. **“Hoe is het met je plan, Jaap?”** Een vraag die geregeld wordt gesteld als hij directies opnieuw ontmoet. ‘Mooi toch? Ik vind dat heel positief, het geeft aan dat het onderwerp leeft, ook bij de bedrijven.’ Jaap ziet het als een stevige basis voor zijn taak de industrie bij elkaar te brengen, aan boord te krijgen in zijn delta. ‘Als de industrie hier niet warm voor loopt, is mijn project mislukt.’

En juist dit project past de 59-jarige interim-manager als een warme jas. ‘Het is een complexe klus met veel verschillende facetten. Daar ben ik enthousiast over. De kunst is samen te werken met alle betrokkenen.’ Wat moet je als manager voor deze klus in huis hebben? ‘Ervaring in zowel het werken voor de overheid als met het bedrijfsleven’, denkt Jaap. Als chemisch technoloog had hij bij TNO een mooie leerschool. ‘We gaven industriële adviezen op het gebied van explosie-veiligheid van gevaarlijke stoffen. Mijn loopbaan ging verder, via Research & Development naar beleid en uitvoering in overheidsprocessen. Vervolgens leerde ik veel van energie-efficiency, CO₂-beleid, emissiehandel, klimaatinvesteringen, vergunningverlening en -handhaving en omvangrijke investeringsprojecten, zoals het demonstratiewindpark op zee en een demonstratieproject van ondergrondse CO₂-opslag en -hergebruik. In dit project komen veel van deze zaken samen.’

Dat blijkt ook later die dag, tijdens Jaaps afspraak bij het Waterbedrijf Groningen. Een ontspannen ontmoeting met directeur Harmen Hoogeveen en hoofd strategie Dirk van der Woerd. Gevolgd door uiterst kritische vragen. Wie is jouw opdrachtgever, vraagt Harmen. Wiens probleem los jij op? Hoe zit het met de vrijblijvendheid van medewerking? De heren van het waterbedrijf blijken goed ingevoerd in de regio en voeden Jaap met waardevolle suggesties. Directeur Harmen ziet veel in clusters van samenwerkende bedrijven en slimme integratie van bestaande en nieuwe bedrijven. Duurzaamheid moet volgens de waterdirecteur in balans zijn, ook op sociaal vlak. ‘Wat we hier in het noorden nodig hebben is werkgelegenheid. Economische groei moet ook maatschappelijke groei zijn.’ Hij adviseert Jaap op zoek te gaan naar pilots op het gebied van samenwerking. ‘Laat zien dat die vreemde op je erf goede bedoelingen heeft.’

Zo eindigt een dag vol wind. Tegenwind, maar ook een stukkie mee. Jaap kan gaan schaven aan zijn project, is gevoed met tips voor de delta. Hier moet het komen, tussen de traag roterende windmolens, en de energiecentrales in aanbouw. ‘Als programmamanager maak ik hier kwartier en breng industrie en bedrijven bij elkaar.’

CV Jaap Verhoeff

2011 Programmamanager EemsdeltaGreen, Energy Valley
2009 Demonstratieproject CO₂-opslag Noord-Nederland, Energy Valley
2005 Verificatiebureau Benchmarking Energie-Efficiency/Verificatie CO₂-Emissies

1998 Projectbureau CO₂-reductieplan, SenterNovem
1997 Joint Implementation Center, Senter
1994 Materiaaltechnologie, ministerie van Economische Zaken, STiPt
1974-1993 TNO Industriële Veiligheid, TNO Waalwijk, gasinstituut, adviesbureau

WIE wat waar?

Actuele benoemingen +
ABP TOP Consultants
ABD Interim
ABD Politietop

MINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID
RITS DE BOER
functie: directeur Re-integratie en Participatie
per: 15 juli 2011
was: waarnemend directeur Re-integratie en Participatie

MINISTERIE VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE
CARSTEN HERSTEL
functie: algemeen directeur Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie
per: 15 september 2011
was: regiodirecteur Gevangeniswezen bij de Dienst Justitiële Inrichtingen

MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES
FERDI LICHER
functie: directeur Kennis en Verkenningen bij DG Wonen, Wijken en Integratie
per: 1 augustus 2011
was: directeur Emancipatie bij het ministerie van OCW

MINISTERIE VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE
PETER HENNEPHOF
functie: hoofd directeur Dienst Justitiële Inrichtingen
per: 1 oktober 2011
was: plaatsvervangend hoofd directeur DJI

MINISTERIE VAN ALGEMENE ZAKEN
BART VAN POELGEEST
functie: plaatsvervangend secretaris-generaal
per: 1 augustus 2011
was: raadsadviseur bij het ministerie van AZ

MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN, LANDBOUW EN INNOVATIE
ANTOON OPPERHUIZEN
functie: directeur bureau Risicobeoordeling & Onderzoeksprogrammering van de nieuwe Voedsel en Waren Autoriteit
per: 1 november 2011
was: hoofd van het Laboratorium voor Gezondheidsbeschermingonderzoek bij het RIVM

MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT
ELLY VAN KOOTEN
functie: directeur Maatschappelijke Ondersteuning
per: 1 september 2011
was: programmadirecteur Wijken bij het ministerie van BZK

MINISTERIE VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE
KEES LEBON
functie: transitie manager programma Veiligheid, Informatie en Technologie
per: 27 juni 2011
uitgeleend door: BZK

MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT
ERIK VAN 'T GELOOF
functie: directeur Organisatie & Personeel
per: 1 september 2011
was: procesdirecteur Asiel bij de IND

NEDERLANDSE MEDEDINGINGS AUTORITEIT
KEES VAN RAALTEN
functie: adviseur Programmatische aanpak fraude
per: 15 juli 2011
uitgeleend door: BZK

MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES
INGE VOSSENAAR
functie: directeur Wijken
per: 1 september 2011
was: waarnemend directeur Langdurige Zorg bij het ministerie van WVS

MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES
JOEP REUVERS
functie: interim manager HRM Rijksgebouwendienst
per: 15 juli 2011
uitgeleend door: Kadaster

MINISTERIE VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE
GERARD ROES
functie: directeur-generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
per: 1 september 2011
was: staatsraad en lid van de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State

Elly van Kooten

over haar overstap. Van directeur Wijken (BZK) naar directeur Maatschappelijke Ondersteuning bij VWS.

Waarom deze wissel?

'Eigenlijk was ik nog niet bezig met een andere baan. De programmadirectie Wijken heeft een opdracht voor tien jaar. Ik had in elk geval willen blijven tot het thema goed verankerd was in dit nieuwe kabinet. Tot Bureau ABD me belde met deze baan, een wissel van drie functies. Kees van der Burg is per 1 juni jl. benoemd tot directeur Langdurige Zorg. Ik volg hem op en Inge Vossenaar, waarnemend directeur Langdurige Zorg, neemt mijn plek in. Voor ABD'ers is deze aanpak in de huidige tijd van krimp en minder vacatures een goede manier om loopbaanstappen creëren.'

Waarom zei je ja?

'Met de directie Maatschappelijke Ondersteuning heb ik een goede samenwerking. Bovendien is het thema interessant: mensen in moeilijke situaties door een goede organisatie in hun kracht zetten. Ik vind

ABD Interim

het bovendien leuk om weer in een lijndirectie te werken, de vorige functie was bij een programmadirectie.'

En de timing?

'Die bleek achteraf toch niet zo slecht. In september bespreekt de minister-raad het rapport Wijkaanpak. Mijn directie wordt breder: leefbaarheid in steden én dorpen. Zowel aandachts-wijken als krimpgebieden dus. Het is een logisch moment om dit over te dragen aan iemand anders. Al was dat voor de medewerkers niet zo logisch.'

De medewerkers waren niet blij?

'Het was een complete verrassing dat ik wegga. Voor medewerkers is zo'n stoelenwissel minder prettig dan een officiële sollicitatieprocedure. Zij hebben minder inbreng bij de keuze van een sollicitant. Normaal gesproken is

er een selectiecommissie waarin ook medewerkers zitten, nu was er slechts een draagvlakgesprek.'

Welke bagage neem je mee?

'Een belangrijk inzicht is dat je de burger als mens behandelt en niet de regels en wetten centraal stelt. Ze zijn gebaat bij één loket en willen niet van het kastje naar de muur worden gestuurd. De wijkcoaches in Enschede dienen als voorbeeld, ze zijn aanspreekpunt voor twintig instanties.'

De wijkaanpak is zo gek niet?

'Hij wordt ten onrechte gezien als een PvdA-speeltje. Daardoor staat de wijkaanpak soms ter discussie en dat is jammer. Het gaat erom dat we dingen voor elkaar krijgen die werken voor burgers.'

MINISTERIE VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE

JAN JURGEN HUIJZING

functie: adviseur verbetering inkoopfunctie
per: 15 augustus 2011
uitgeleend door: BZK

INSPECTIE VOOR DE GEZONDHEIDSZORG

HERMAN DE BOER

functie: hoofd Bureau Opsporing Inspectie voor de Gezondheidszorg
per: 15 augustus 2011
uitgeleend door: VWS

MINISTERIE VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE

HENK BARINK

functie: adviseur oplossing financiële knelpunten jeugdbescherming
per: 15 augustus 2011
uitgeleend door: BZK

ICTU

SYLVIA CAMMERAAT - VAN DELFT

functie: hoofd Shared Services Centrum ICTU
per: 22 augustus
uitgeleend door: Venj

RAAD VAN COMMISSARISSEN LUCHTHAVEN TEUGE

MEILTJE DE GROOT

functie: interim-directeur Luchthaven Teuge
per: 1 september
uitgeleend door: Financiën

MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

CAROLINE HERLAAR

functie: directeur Inburgering & Integratie
per: 15 september 2011
uitgeleend door: IenM

INSPECTIE VOOR DE GEZONDHEIDSZORG

SONJA VAN TEULINGEN - BOS

functie: hoofd HRM met veranderopdracht
per: 1 oktober 2011
uitgeleend door: BZK

WIE wat waar?

(deel 2)

ABD Politietop

NATIONALE POLITIE

RUUD BIK

functie: kwartiermaker Operatiën, tevens plaatsvervangend kwartiermaker Nationale Politie

per: 1 juli 2011

was: korpschef Korps Landelijke Politie Diensten

NATIONALE POLITIE

JANNINE VAN DEN BERG

functie: kwartiermaker Operatiën

per: 1 juli 2011

was: korpschef regionaal politiekorps Kennemerland

NATIONALE POLITIE

LEON KUIJS

functie: kwartiermaker Bedrijfsvoering

per: 1 juli 2011

was: voorzitter van de Raad van Korpschefs

NATIONALE POLITIE

OSCAR DROS

functie: kwartiermaker regionale eenheid Noord-Nederland

per: 1 augustus 2011

was: korpschef regionaal politiekorps Groningen

NATIONALE POLITIE

STOFFEL HEIJSMAN

functie: kwartiermaker regionale eenheid Oost-Nederland

per: 1 augustus 2011

was: korpschef regionaal politiekorps Utrecht

NATIONALE POLITIE

LIESBETH HUYZER

functie: kwartiermaker regionale eenheid Noord-West-Nederland

per: 1 augustus 2011

was: lid korpsleiding regionaal politiekorps Amsterdam-Amstelland

NATIONALE POLITIE

PIETER-JAAP AALBERSBERG

functie: kwartiermaker regionale eenheid Amsterdam

per: 1 augustus 2011

was: korpschef regionaal politiekorps IJsselland

NATIONALE POLITIE

MIRIAM BARENDSE

functie: kwartiermaker regionale eenheid Flevoland-Utrecht

per: 1 augustus 2011

was: korpschef regionaal politiekorps Brabant-Noord

NATIONALE POLITIE

HENK VAN ESSEN

functie: kwartiermaker regionale eenheid Haaglanden

per: 1 augustus 2011

was: korpschef regionaal politiekorps Haaglanden

NATIONALE POLITIE

FRANS HEERES

functie: kwartiermaker regionale eenheid Oost-Brabant

per: 1 augustus 2011

was: korpschef regionaal politiekorps Midden- en West-Brabant

NATIONALE POLITIE

FRANK PAAUW

functie: kwartiermaker regionale eenheid Rotterdam-Rijnmond

per: 1 augustus 2011

was: korpschef regionaal politiekorps Rotterdam-Rijnmond

NATIONALE POLITIE

GERY VELDHIJS

functie: kwartiermaker regionale eenheid Limburg

per: 1 augustus 2011

was: korpschef regionaal politiekorps Limburg-Zuid

NATIONALE POLITIE

HANS VISSERS

functie: kwartiermaker regionale eenheid Zeeland-West-Brabant

per: 1 augustus 2011

was: plaatsvervangend korpschef regionaal politiekorps Rotterdam-Rijnmond

VOORZIENING TOT SAMENWERKING POLITIE NEDERLAND

ANDRÉ REGTOP

functie: directeur van de VTSPN

per: 1 augustus 2011

was: hoofd directeur Centraal Justitiele Incassobureau

NATIONALE POLITIE

PATRICIA ZORKO

functie: kwartiermaker landelijke eenheid

per: 1 augustus 2011

was: plaatsvervangend korpschef Korps landelijke politiediensten

REGIONAAL POLITIEKORPS HAAGLANDEN

MOHAMED ELACHKAR

functie: adjunct-directeur Bedrijfsvoering

per: 1 september 2011

was: marketing director bij TNT Post International Mail

9

OPENHARTIGE VRAGEN

HARRY PAUL (50)

ABD TOP Consultant (BZK), opdrachten bij VWS en Financiën

1

Wat is je huidige gemoedstoestand?

‘Enthousiast, opgewekt, gedreven. Na een vakantie in Zwitserland heb ik zin om weer aan de slag te gaan. Overigens ben ik van nature niet altijd opgewekt. Ik heb de neiging om zaken heel serieus te nemen en vind het soms moeilijk voor te stellen dat anderen daar anders in staan.’

2

Van welk bedrijf zou je baas willen zijn?

‘Niet van bedrijven die alleen gericht zijn op continuïteit en winst. Met dergelijke motieven heb ik niet zo veel. Dan liever de baas van een ngo op het gebied van milieu, vluchtelingen of mensenrechten. Ik ben bijvoorbeeld met veel betrokkenheid voorzitter van ZOA Vluchtelingen zorg.’

3

Lig je wel eens wakker van je werk?

‘Ja, vooral wanneer ik merk dat mensen spelletjes spelen. Persoonlijke belangen of posities gaan dan voor het belang van de zaak. Een probleem dat overal in Den Haag speelt. Ik probeer de mensen een spiegel voor te houden. Ze moeten overtuigd zijn dat verandering nodig is. Niet te snel oplossingen geven dus, maar eerst werken aan acceptatie van de noodzaak om te veranderen.’

4

Wat is jouw devies?

‘Doe wel en zie niet om, de naam van de boerderij van mijn opa. We moeten leren van het verleden, maar er niet in blijven hangen. Als je zelf niet verandert, doet je omgeving het namelijk wel. Je moet doen wat moet gebeuren. Recht op je doel af, maar

‘Recht op je doel af en niet omzien’

ook op een manier die recht doet aan de omgeving, dat zit in het “doe wel”. Daarbij bots ik regelmatig met mensen die anders in een vraagstuk staan. Dat kost energie. Je moet op dezelfde golflengte zitten om een open gesprek te kunnen voeren.’

5

Wat bepaalt of je fluitend naar je werk gaat?

‘Als privé alles goed gaat, ga ik fluitend naar mijn werk. Als er thuis problemen zijn, heeft dat zijn weerslag op het werkplezier. Dat kan om kleine dingen gaan, zoals perikelen op school bij een van mijn vier dochters. Dan is het fijn dat ik in een veilige omgeving werk, waar je lief en leed met elkaar deelt. Omgekeerd werken ingrijpende dingen op het werk ook thuis door. Slecht-nieuwsgesprekken en ingrijpende reorganisaties, daar lag ik in het verleden soms wakker van.’

6

Zijn er dagen dat je geen moment aan je werk denkt?

‘Die komen niet voor. Ik denk elke dag wel aan mijn werk, ook tijdens vakanties. Vooral aan sturingsvraagstukken. Als ik iets niet wil vergeten, stuur ik soms een mailtje aan mezelf met mijn mobiele telefoon, terwijl ik naast mijn vrouw in de auto zit.’

7

Wie is jouw leermeester?

‘Onder andere bestuurskundige Hans Berg, die eind jaren negentig *De eigen aard van de overheid* schreef. Ik herkende veel in zijn opvatting dat kwaliteitsverbetering bij overheidsorganisaties alleen werkt als je rekening houdt met de karakteristieke eigenschappen van de overheid. Met hem wissel ik nog regelmatig van gedachten. Verder zijn mijn ouders heel belangrijk. Mijn vader deed

bestuurswerk voor scholen en ziekenhuizen en zendingswerk.’

8

Hoeveel procent van je werk is niet leuk?

‘Ik denk niet in die termen. Het werk ligt er en moet gedaan worden. Natuurlijk zijn er mindere momenten, bijvoorbeeld als ik merk dat er niet wordt samengewerkt. Maar daar laat ik me niet door uit het veld slaan. Door die weerstand kan ik mijn positie juist beter bepalen.’

9

Wat kreeg je van huis uit mee?

‘Dat iedereen ertoe doet. Iedere medewerker verdient respect op de positie waar hij of zij zit. Maar ook: wat je beloofd hebt, moet je doen. Ook als dat voor jou zelf niet prettig uitpakt.’

KORT / SEPTEMBER / OKTOBER / NOVEMBER

Wordt vervolgd:

ABD

– SEMINARS –

De seminarreeks onder de noemer Leiderschap bij ingrijpende veranderingen krijgt een vervolg. Dit voorjaar organiseerde Bureau ABD de eerste seminars, die zeer goed werden bezocht. Onderwerpen waren de kunst van het reorganiseren, veranderprocessen vormgeven en psychologische en emotionele aspecten van reorganisaties. Voor de komende maanden staan nog vijf seminars gepland. Bent u geïnteresseerd in de praktijkervaringen van collegemanagers Adam Kahane, Hans de Boer, Martin van Rijn, Lambert Verheyen en Hans Alders? Over complexe vraagstukken,

het spanningsveld tussen innoveren en krimpende budgetten, het opereren dwars door verschillende bestuurlijke lagen heen en het werken met schuivende arena's? Hoe vonden zij die nieuwe oplossingen, andere aanpakken en ruimte voor innovaties? Hun ervaringen zijn beschreven in het boek 'Kwartiermakers voor de toekomst' dat op 13 september verschijnt. Tijdens de nieuwe seminars die Bureau ABD organiseert komen deze oplossingen ruim aan bod. Zie hiernaast het overzicht van de seminars in de agenda en op de website van de Algemene Bestuursdienst.

Reuring! Café over kwartiermakers

'Kwartiermakers van de Toekomst' is het thema van het Reuring!Café op 13 september aanstaande. Hoe pakken leiders weerbarstige vraagstukken aan in onderwijs, zorg, mobiliteit, veiligheid, waterbeheer, landbouw en ruimtelijke ontwikkeling? Gastheer is Siebe Riedstra, secretaris-generaal van het ministerie van Infrastructuur en Milieu. **Speciale gasten zijn: Jeroen Fukken, directeur Luchthavens en Luchtverkeer (IenM), Elly Van Kooten, directeur Wijken (BZK) en Ben Droste, co-initiator Space Expedition Curacao en o.m. voormalig Bevelhebber Koninklijke Luchtmacht.**

Voor meer informatie, plaats en tijd en aanmelding, zie: www.vom-online.nl

COLOFON

ABD BLAD is het relatiemagazine van Bureau ABD, onderdeel van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het verschijnt zes keer per jaar. De inhoud van ABD BLAD weerspiegelt niet noodzakelijkerwijs de mening van Bureau Algemene Bestuursdienst

BLADCONCEPT Maters & Hermesen
Journalistiek, Leiden
HOOFDREDACTEUR André Westra (Bureau ABD)
EINDREDACTIE Renee Simonis (Bureau ABD), Caroline Togni (Maters & Hermesen)

AAN DIT NUMMER WERKTEN MEE Maters & Hermesen (Galène Gerritsen, René Lamers, Rody van der Pols)
FOTOGRAFIE Theo Bos, Lais van de Brink, Merlijn Doornemink, Jurgen Huiskes, Serge Ligtenberg, Ilya van Marle, Timo Sorber (cover)

ILLUSTRATIE Nanne Meulendijks
BEELDREDACTIE Mascha Baarda
VORMGEVING Maters & Hermesen
Vormgeving, Leiden
DRUK Ando, Den Haag

AGENDA

**21
SEPTEMBER**
Seminar

'Succesvol publiek management als ingrijpende veranderingen nodig zijn'

Spreker: Adam Kahane, partner bij Reos Partners en auteur van 'Power and Love' en 'Solving tough problems'

**11
OKTOBER**
Seminar

'Ondernemerschap op het grensvlak publiek-privaat'

Spreker: Hans de Boer, ondernemer, bestuurder, voormalig voorzitter MKB Nederland, voormalig voorzitter Taskforce Jeugdwerkloosheid

**7
NOVEMBER**
Seminar

'Procesmanagement op het grensvlak overheid-burgers-bedrijfsleven'

Spreker: Hans Alders, bestuursvoorzitter Energienet, voormalig voorzitter overlegtafel tussen Schiphol, omwonenden en het ministerie, voormalig Commissaris van de Koningin voor de provincie Groningen

**17
JANUARI 2012**
Seminar

'Synchroniseren van besluitvorming tussen centrale en decentrale overheden'

Spreker: Lambert Verheijen, Dijkgraaf Aa en Maas, voormalig gedeputeerde Provincie Noord Brabant

**13
FEBRUARI 2012**
Seminar

'Stelselwijzigingen in de praktijk'

Spreker: Martin van Rijn, voorzitter Executive Committee pensioenuitvoeringsorganisatie PGGM, voormalig directeur-generaal bij het ministerie van VWS

Locatie alle seminars: Van Bylandthuis, Benoordenhoutseweg 46, Den Haag
Aanvang: inlooptijd tussen 15.30 en 16.00 uur. Het seminar start steeds om 16.00 uur en eindigt om 18.00 uur.
Na afloop is er een borrel.

Aanmelding: via
ABDbijeenkomsten@minbz.nl

ONDERWEG

ABD BLAD spreekt de manager onderweg naar een afspraak in den lande. Op de fiets met: **Marleen Houpt** (59), directeur Wetgeving en Algemene Bestuurlijke Aangelegenheden bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Ben je zo milieubewust dat je de fiets pakt om naar een interdepartementaal overleg te gaan?

'Dat doe ik niet per se om groen te doen, hoor. Met de fiets ben ik domweg sneller van A naar B, en ik haat autorijden. Het openbaar vervoer zou ook kunnen, maar ach, ik hou wel van een beetje frisse wind.'

Wat kenmerkt jouw baan?

'De combinatie inhoud en aansturing. Ik moet vrij gedetailleerd op de hoogte zijn van alles wat mij onder ogen komt en tegelijk een directie managen. Dat is druk, maar ook boeiend. Ik zit hier nog maar kort, maar het is heerlijk terug te komen in het juridische vak waar mijn liefde lag. Ik hou van systematisch denken. Ik heb filosofie gestudeerd. Dat heeft raakvlakken. Ook dan doe je een poging een wereldbeeld te ordenen en te verklaren. Achteraf is die voorkeur voor systematiek een rode draad in mijn leven, maar dat realiseer je je natuurlijk nog niet als je op je achttiende een richting kiest.'

Kom je net uit een verhitte vergadering?

'Af en toe gaat het er stevig aan toe, maar dat maakt dit interdepartementaal overleg juist interessant. We bespreken als voorportaal van de ministerraad de juridische stukken die naar de ministerraad gaan, om te beoordelen of het door kan zoals het er staat. Dat zijn leuke discussies met alle bloedgroepen bij elkaar. Ik geniet van die uitwisseling van kennis tussen mijn collega's. We zien elkaar ook eens per maand informeler, om te sparringen over kwesties waar we tegenaan lopen. Daar leer ik van, en het is erg leuk om collega's ook van een andere kant te leren kennen.'

16:30

VAN: Ministerie van Justitie, Den Haag NAAR: Departement SZW, Laan van NOL, Den Haag MET: de fiets, 'een oud grijs barrel' AFSTAND: 2,5 kilometer TELEFOONTJES: 1, om te zeggen dat ik iets later kom SMS: geen MUZIEK: niet, veel te gevaarlijk in het drukke verkeer.

THUIS

Renske Peters (60)
directeur Water,
ministerie van IenM

Thuis in Amsterdam-Zuid bij Water-directeur Renske Peters, echtgenoot Erik Ronsdorff en dochters Rosa en Clara (rechts).

Erik (63): 'We noemden het een wisselend eenoudergezin, één van ons was altijd bij het eten. Ik werkte ruim dertig jaar bij de gemeente Den Haag, de laatste jaren als senior beleidsmedewerker bij de dienst Welzijn. Op woensdag was ik er voor de meisjes en Renske probeerde er op vrijdagmiddag te zijn. Ze heeft overal gewerkt, van Wageningen, Utrecht, via Amsterdam tot Den Haag, maar Amsterdam was en bleef onze thuisbasis.'

Rosa (22): 'Ik zei wel eens: "moet dat

altijd, die stapels leeswerk?" De rollen faxpapier bedekten de tafel. Nu komt op vrijdag de koerier het weekendpakket brengen. Ondanks hun werk hebben we altijd veel samen gedaan. Veel gereisd, muziek gemaakt, en als wij sportwedstrijden hadden waren ze erbij. Ik zing en speel nu in een band, *Bird on the wire*. Leuk dat mijn ouders moeite doen om naar een optreden te komen.'

Clara (20): 'Het was soms best vermoeiend, op reis met twee geografen. De

aardrijkskunde is ons met de paplepel ingegoten. Ik bewonder mijn moeders energie. Ze doet zo veel, naast haar drukke baan! Tennissen en zwemmen, een leesclub, zingen met de Fruitella's. Rosa en ik studeren nu allebei en wonen niet meer thuis. Maar op maandag eten we met z'n vieren bij onze burens Jan-Willem en Lidy. Zij pasten vroeger altijd op maandag op – mama bracht ons al om half acht hiernaast – en 's avonds aten we mee. Dat is zo gebleven.'